

Matematicko-fyzikálny časopis

Juraj Bosák

K sedemdesiatinám profesora Josefa Kauckého

Matematicko-fyzikálny časopis, Vol. 15 (1965), No. 2, 172--175

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/127106>

Terms of use:

© Mathematical Institute of the Slovak Academy of Sciences, 1965

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

K SEDEMDESIATINÁM PROFESORA JOSEFA KAUCKÉHO

JURAJ BOSÁK, Bratislava

V týchto dňoch naša matematická verejnosť slávi sedemdesiate narodeniny prof. dr. Josefa Kauckého, vedúceho vedeckého pracovníka Kabinetu matematiky Slovenskej akadémie vied. Zastavme sa pri tejto príležitosti a zaspomínajme na pestré osudy v doterajšom životnom behu menovaného.

Praha, Chotěboř, Brno, Kodaň, Košice a Bratislava — to sú hlavné pôsobiská prof. Kauckého. Narodil sa v Prahe 22. mája 1895. Už počas stredoškolského štúdia na reálke v Kladne sa prejavilo jeho matematické nadanie úspechmi v riešení príkladov z Prílohy k Časopisu pro pěstování matematiky a fysiky. Po úspešnom skončení štúdia matematiky a fyziky na Karlovej univerzite v Prahe získal 12. decembra 1917 z obidvoch predmetov učiteľskú aprobáciu na stredné školy. V prvej polovici roku 1918 bezplatne vyučoval na gymnáziu v Královských Vinohradoch v Prahe. 28. januára 1919 bol promován na doktora filozofie.

Ako učiteľ na strednej škole pôsobil v Chotěboři (1918—1921) a v Brne (1931—1938). Medzitým (1921—1931) bol asistentom na ústave teoretickej fyziky prírodovedeckej fakulty Masarykovej univerzity v Brne, ktorý viedol prof. B. Hostinský.

V školskom roku 1925/26 dostáva platenú dovolenku, podpory Ministerstva školstva a Českej akadémie vied a umení a odchádza do Kodane k prof. N. E. Nörlundovi. Po návrate z Dánska sa habilitoval dňa 8. januára 1928 z matematiky prácou [A 13] na prírodovedeckej fakulte Masarykovej univerzity. Tu aj bol r. 1937 menovaný bezplatným mimoriadnym profesorom.

Ďalšiu časť svojho života prof. Kaucký venoval pôsobeniu na novozaloženej Slovenskej vysokej škole technickej, kde bol od 1. júla 1938 ustanovený mimoriadnym profesorom. Keď r. 1939 bola táto škola premiestnená z Košíc do Bratislavy, presťahoval sa s ňou aj prof. Kaucký. Po zriadení Prírodovedeckej fakulty Slovenskej univerzity v Bratislave účinkuje aj na nej ako bezplatný profesor. Jeho pôsobenie na bratislavských vysokých školách bolo prerušené v rokoch 1944—1945, keď bol ako zamestnanec českej národnosti prepustený.

Po oslobodení r. 1945 znova pracuje na Slovenskej vysokej škole technickej ako riadny profesor. R. 1946 prichádza ako riadny profesor do Brna na Vysokú školu technickú kde sa stáva prednostom I. ústavu matematiky. Neskoršie preberá vedenie katedry matematiky a deskriptívnej geometrie. R. 1948 po odchode akademika Nováka do Prahy ponúkli J. Kauckému profesúru matematiky na prírodovedeckej fakulte v Brne; zostal však na technike. R. 1951 prechádza prof. Kaucký na Vojenskú akadémiu Antonína Zápotockého v Brne, kde sa stáva vedúcim katedry matematiky.

R. 1958 odchádza do penzie, nie však natrvalo. 1. mája 1961 nastupuje do Kabinetu matematiky SAV ako vedúci vedecký pracovník, kde pracuje doteraz. Tu sa zaoberá

výchovou aspirantov, vedie seminár z kombinatorickej analýzy a pripravuje knihu o kombinatorických metódach v matematike.

Pestrú vedeckú činnosť prof. Kauckého môžeme zhruba zadeliť do štyroch skupín:

I. *Matematická analýza*. Sem patria práce [A 1—14, 26, B 4] a čiastočne aj [A 18, 20]. Väčšina z nich sa zaoberá štúdiom integrálnych, diferenciálnych a diferenčných rovníc a ich vzájomnými vzťahmi. Do tejto tematiky zapadá aj už spomínaná habilitačná práca [A 13].

II. *Projektívna diferenciálna geometria*. Touto disciplínou sa prof. Kaucký zaoberal pomerne krátky čas — všetky práce tohto druhu [A 15—17, 19, 21] vyšli v období rokov 1928—1931. Predsa však dosiahol niektoré výsledky, ktoré vzbudili pozornosť vtedajších významných matematikov. Zaujímavá je história vzniku prác [A 16, 17]. Štúdium plôch, pri ktorých istá kanonická priamka v každom bode plochy prechádza pevne zvoleným bodom, vedie na systém parciálnych diferenciálnych rovníc, o integráciu ktorého sa viackrát pokúšali G. Fubini a E. Čech, pre zdĺhavosť výpočtov však prácu nikdy nedokončili. Prof. Kaucký tieto výpočty urobil až do konca. Avšak ani to by nevedlo k cieľu, keby si nebol všimol reducibilitu rovnice, ku ktorej sa dôjde po vypísaní všetkých podmienok integrability; až to umožnilo vyriešiť tento problém. Tieto i ostatné práce tejto skupiny citujú viacerí autori, medzi nimi i sám G. Fubini a E. Čech vo svojej knihe o projektívnej diferenciálnej geometrii, ktorá vyšla v Paríži r. 1937 (v predošlej knihe z r. 1926 uvádzajú tento systém nerozriešený).

III. *Teória pravdepodobnosti a matematická štatistika*. Týmto disciplinám sú venované populárno-vedecké články [C 1—4], knižné publikácie [B 1—3], pôvodné vedecké články [A 20, 22—24] a čiastočne aj [A 18, 20]. V týchto dvoch článkoch sa totiž nadväzuje na práce sovietskeho matematika V. Romanovského, ktorý previedol teóriu jednoduchých markovovských reťazcov na štúdium systémov lineárnych diferenčných rovníc s konštantnými koeficientmi. Autor upozorňuje na istú nedôslednosť Romanovského a podáva novú metódu pre riešenie príslušných systémov diferenčných rovníc. Na túto prácu nadväzovali ďalší naši i zahraniční matematici (Konečný, Fisz, Fréchet, Hadamard).

IV. *Kombinatorická analýza*. Táto disciplína zaznamenáva v posledných rokoch značný rozvoj. Prof. Kaucký sa ňou sústavne zaoberá od začiatku svojho pôsobenia v Kabinete matematiky SAV, t. j. asi 4 roky a sústreďuje svoju pozornosť najmä na štúdium rôznych metód, ktoré umožňujú dokázať zdanlivo elementárne kombinatorické identity. Takouto problematikou sa zaoberajú práce [A 25, 27—31].

Sedemdesiatiny zastihujú prof. Kauckého v živej pracovnej činnosti pri uskutočňovaní ďalších vedeckých plánov. Pri tejto príležitosti si na neho spomínajú jeho početní žiaci nielen pre jeho starostlivo pripravené a vzorne prednesené prednášky, ale najmä i pre jeho vrelý ľudský postoj ku každému a porozumenie pri riešení odborných i osobných problémov. Želáme prof. Kauckému veľa zdravia a ďalších pracovných úspechov.

ZOZNAM PUBLIKÁCIÍ PROF. KAUCKÉHO

A. Pôvodné vedecké články

[A 1] *Príspevek k teorii Fredholmovy rovnice*, Spisy přír. fak. Brno 13 (1922), 1—8.

[A 2] *O zvláštní Volterrově rovnici prvního druhu*, Spisy přír. fak. Brno 17 (1922), 1—16.

[A 3] *O převodu lineárních diferenciálních rovnic na integrální*, Spisy přír. fak. Brno 24 (1923), 1—14.

- [A 4] *Teorie adjungovaných diferenčních rovnic*, Spisy přír. fak. Brno 44 (1924), 1–21.
- [A 5] *A contribution to the theory of finite differences*, Annals of Mathematics 27 (1925), 1–2.
- [A 6] *Une courte démonstration de la formule de Kummer*, Bulletin internat. de l'Académie des sciences de Bohême 1925, 1–2.
- [A 7] *Sur la réduction de certaines sommes de la théorie des différences*, Bulletin Soc. math. France 53 (1925), 74–79.
- [A 8] *Příspěvek k diferenčnímu počtu*, Časopis pěst. mat. a fys. 54 (1925), 27–29.
- [A 9] *O redukci dvou součtů*, Časopis pěst. mat. a fys. 54 (1925) 201–213.
- [A 10] *K aplikacím symbolického počtu na diferenciální rovnice*, Časopis pěst. mat. a fys. 54 (1925), 227–230.
- [A 11] *Note on the paper of B. Baker: An extension of Heaviside's operational method of solving differential equations*, Proc. Edinburgh Math. Soc. 43 (1925), 115–119.
- [A 12] *Krátký důkaz Kummerova vzorce*, Rozpravy II. třídy České akademie 34 (1925), 21, 1–3.
- [A 13] *O přechodu diferenční rovnice hypergeometrické v diferenciální rovnici Gaussovu*, Spisy přír. fak. Brno 80 (1927), 1–43.
- [A 14] *O jistém zobecnění Bernoulliových a Eulerových polynomů*, Časopis pěst. mat. a fys. 57 (1928), 305–312.
- [A 15] *Sur une classe de surfaces*, Spisy přír. fak. Brno 104 (1928), 1–21.
- [A 16] *Sur les surfaces dont une droite canonique passe par un point fixe*, Rendiconti Accad. naz. Lincei 9 (1929), 147–149.
- [A 17] *Étude de surfaces dont une droite canonique passe par un point fixe*, Spisy přír. fak. Brno 108 (1929), 1–37.
- [A 18] *Remarques à la note de V. Romanovsky „Sur les chaînes discrètes de Markoff“*, C. r. Paris 191 (1930), 919–921.
- [A 19] *Réflexion des ondes acoustiques sur un plan*, Spisy přír. fak. Brno 117 (1930), 1–13. (Spolu s B. Hostinským.)
- [A 20] *Několik poznámek k teorii Markovových řetězců*, Spisy přír. fak. Brno 131 (1930), 1–22.
- [A 21] *Sur les transformations asymptotiques d'une surface non développable en elle même dans l'espace projectif S_3* , Věstník Král. české společnosti nauk, Tř. II. 1931, 1–35.
- [A 22] *Le problème des itérations dans un cas des probabilités dépendentes*, C. r. Paris 202 (1936), 722–724.
- [A 23] *K problému iterací v počtu pravděpodobnosti*, Sborník Vojenské technické akademie A. Zápotockého 4 (1956), 1–6.
- [A 24] *Poznámka k jisté úloze z počtu pravděpodobnosti*, Sborník Vojenské technické akademie A. Zápotockého 5 (1957), 1–5.
- [A 25] *Důkaz vztahu $\sum_{k=0}^v \binom{2N+v-k}{v-k} \binom{N}{k}^2 = \binom{N+v}{v}$* , Sborník Vojenské technické akademie A. Zápotockého 5 (1957), 6–8.
- [A 26] *Výpočet jistých trigonometrických integrálů*, Sborník Vojenské technické akademie A. Zápotockého 6 (1958), 1–12.
- [A 27] *Note on the Banach's match-box problem*, Mat.-fyz. časopis 12 (1962), 28–35.
- [A 28] *Poznámka k jednomu článku P. Turána*, Mat.-fyz. časopis 12 (1962), 212–216.
- [A 29] *O jednom problému z dějin čínské matematiky*, Mat.-fyz. časopis 13 (1963), 32–39.

- [A 30] *Une nouvelle démonstration de la formule combinatoire de Li Jen-Shu*, Mat.-fyz. časopis 14 (1964), 50—53.
- [A 31] *Замечание о цикловом индикаторе симметрической группы*, Mat.-fyz. časopis 15 (1965). (V tlači.)

B. Knihy a jiné spisy

- [B 1] *Úvod do počtu pravděpodobnosti a teorie statistiky*, Praha 1934.
- [B 2] *Úvod do statistických metod* (litografia), ESČ, Brno 1938.
- [B 3] *Užití korelačního počtu*, návrh čl. normy, Českoslov. normalizační společnost, Praha 1948. (Spolu s J. Novákom a V. Listom.)
- [B 4] *Elementární metody řešení obyčejných diferenciálních rovnic*, ČSAV, Praha 1953.

C. Populárno-vedecké a jiné práce

- [C 1] *Z počtu pravděpodobnosti*, Rozhledy mat.-přír. 3 (1923), 1—10.
- [C 2] *Z počtu pravděpodobnosti II*, Rozhledy mat.-přír. 3 (1924), 141—155.
- [C 3] *O pravděpodobnosti příčin a budoucích zjevů*, Rozhledy mat.-přír. 4 (1925), 49—68.
- [C 4] *Několik kapitol z počtu pravděpodobnosti, přimykajících se k středoškolské látce*, Sborník mat.-přír. kursů pro středoškol. prof., Brno 1931, 16—24.